

De Tweede Wereldoorlog

Het is vijftig jaar geleden, dat de Tweede Wereldoorlog werd beëindigd. Dit jaar wordt dit feit herdacht en de bevrijding van Nederland gevierd.

Ook voor de Eemnessers zijn de oorlogsjaren niet zonder meer voorbij gegaan.

In dit eerste kwartaalboekje van 1995 wordt aandacht besteed aan het leven gedurende de oorlog, het verzet, de onderduikers en het opvangen van evacu e's.

In de Oudheidkamer heeft de Historische Kring een tentoonstelling ingericht over de Tweede Wereldoorlog.

Wij wensen u een goede herdenking toe en een prettige viering van de bevrijding.

De redactie

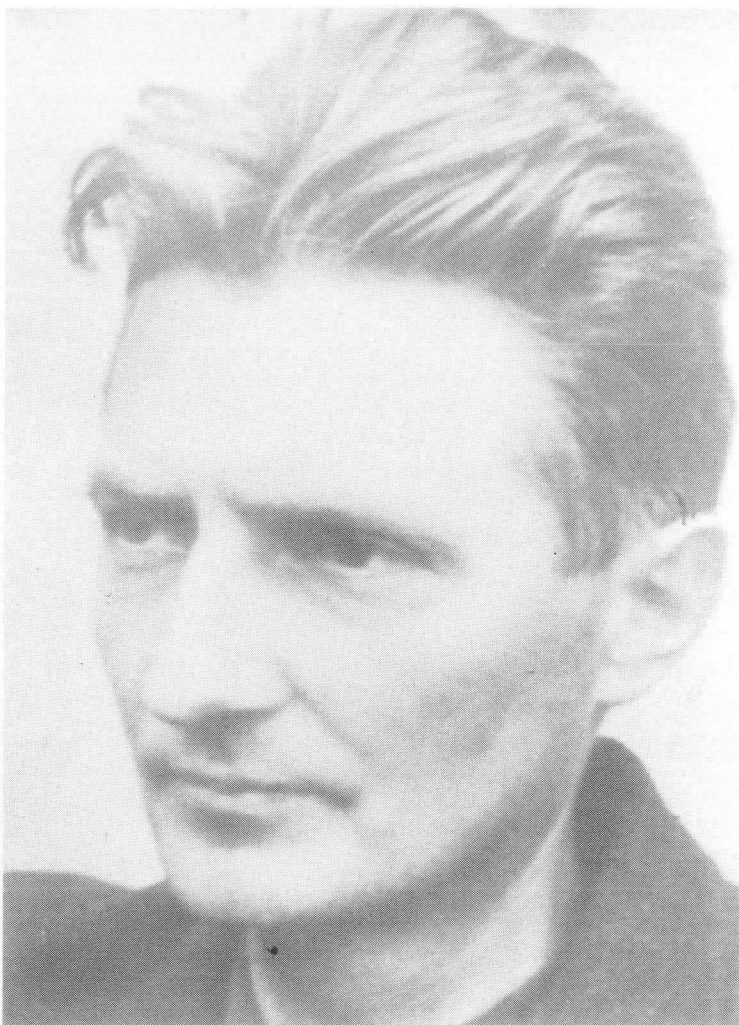

Victor Alfred van Swieten

Op 1 oktober 1943 werd de 36-jarige Victor Alfred van Swieten, een inwoner van de gemeente Eemnes, gefusilleerd.

Het Polizei-Standgericht te Amsterdam sprak het volgende vonnis uit:

'Tegen de monteur Victor van Swieten is de doodstraf uitgesproken omdat hij sinds jaren een pistool in bezit had en dit wapen, ondanks het desbetreffende bevel, dat de bezettende macht heeft uitgevaardigd, niet heeft ingeleverd, voorts omdat hij zijn pistool heeft overhandigd aan de medeveroordeelden Remiens en Broeckman voor eventuele verdediging tegen Duitse politiebeambten en tenslotte, omdat hij een pistool van Remiens in bezit heeft genomen om

Victor Alfred van Swieten

dit wapen te repareren.'

WIE WAS VAN SWIETEN?

Op 11 november 1906 werd hij te Rijswijk geboren. Met zijn ouders verhuisde hij naar Wassenaar en enkele jaren later naar Soest. Van mei 1919 tot augustus 1921 woonde het
4- HKE

gezin aan de Oude Utrechtseweg 6.

Na de lagere school ging hij naar het Baarns Lyceum, maar maakte die schoolopleiding niet af. Hij hield Holland voor gezien en vertrok naar Zuid-Afrika. Daar vond hij werk bij een boer. Deze man was vegetariër en hield er ideeën op na, die we tegenwoordig 'macrobiologisch' noemen. Tussentijds bezocht hij de landbouwschool in Potchefstroom (Transvaal).

Zijn werkgever raakte evenwel in financiële problemen waardoor Van Swieten zich genoodzaakt zag naar ander werk uit te kijken. Samen met ene Johnston richtte hij de firma 'Johnston & van Swieten' op in Johannesburg.

Eind 1924 keerde Van Swieten terug in Nederland en volgde van 23 maart 1925 tot 30 maart 1927 de opleiding voor stuurmansleerling bij de Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij te Amsterdam.

Op 4 januari 1926 werd hij, zoals de meeste

Telephone Orders taken at 252 J.P.

Johnston & van Swieten,

Brass and Aluminium Founders.

Number Plates and Bearings a Speciality.

Office and Foundry:

283. MARKET STREET,

Fairview, JOHANNESBURG.

visitekaartje

Groepsfoto. Van Swieten tweede van rechts met pijp

20-jarige jongemannen, onder de wapenen geroepen en ingedeeld bij het 16e Regiment Infanterie, lichting I-112 te Amersfoort. Hij hoefde echter niet op te komen in verband met uitstel van eerste oefening. Eind 1927 werd hij aangewezen voor de opleiding tot onderofficier en kwam op 2 januari 1928 in werkelijke dienst.

Op 30 september 1928 verliet hij het leger als sergeant. Daarna heeft hij enige tijd ter koopvaardij gevaren, o.a. op het s.s. 'Vulcanus'.

Door het hoge haventarief in de Nederlandse havens, had de rederij de veel goedkopere haven van Bremen als thuishaven gekozen. Voor de bemanning had dit vervelende gevolgen. Slechts een deel van hen mocht naar huis, de anderen moesten aan boord de wacht lopen. Hierdoor werd het contact met familie en

6- HKE

vrienden nog minder dan het al was. Dat beviel Van Swieten niet en hij monsterde af.

TERUG IN NEDERLAND

In Laren teruggekeerd begon hij een handel in motorfietsen. Op 5 januari 1937 trouwde hij met Jacobine Hage, de dochter van de kunstschilder Matthijs Hage die in de Heidehoek in het zuidwesten van de gemeente Eemnes heeft gewoond.

Het echtpaar betrok een woning aan de Angerechtsweg 13 in Blaricum. Eind 1937 verhuisden ze voor tijdelijk naar Schapendrift 6 te Blaricum om in november 1938 de woning aan Laarderweg 108 in Eemnes te betrekken. Dit huis bestaat niet meer omdat het moest wijken voor de A27.

Van Swieten tegen de railing van de "Vulcanus" op volle zee

Laarderweg 108, het witte huis links op de foto

In de dertiger jaren moest Van Swieten enkele malen op herhaling en moest zich dan melden in Alkmaar waar hij instructie gaf aan de verbindingstroepen. Hij deed dat niet met plezier, want hij ergerde zich groen en geel aan het gebrek aan, en de slechte toestand van, het materieel.

Op 29 augustus 1939 moest ook hij zich, in verband met de algehele mobilisatie op zijn mobilisatiebestemming melden.

Een pistool dat hij destijds uit Zuid-Afrika had meegenomen werd door zijn vrouw in vette lappen gewikkeld en in een blikken bus in de tuin bij hun huis begraven. Eén van de maatregelen die de autoriteiten afkondigden was de inlevering van wapens. In overleg met haar zwager, Marinus Broeckman, besloot mevrouw Van Swieten het wapen bij de burgemeester van Eemnes in te leveren, omdat

te veel mensen op de hoogte waren van het bestaan ervan. Dit leverde haar later wel enige boze gezichten op.

NEDERLAND IN OORLOG

Op 10 mei 1940 trokken de Duitse troepen de Nederlandse grens over. Enkele weken na de capitulatie van het Nederlandse leger keerde Van Swieten terug naar Eemnes en hervatte zijn werkzaamheden. Uiterlijk onbewogen maar van binnen kokend van woede. Het leger mocht dan wel gecapituleerd hebben, het woord capitulatie kwam in zijn woordenboek niet voor. En hij was niet de enige.

Op Schapendrift 6 in Blaricum woonde de radio-technicus Toon Broeckman. Hij was een broer van Marinus Broeckman, de zwager van Van Swieten. Al voor de oorlog had Van Swieten de familie Broeckman leren kennen toen ze in Soest woonden.

Groepsfoto. Van Swieten vijfde van links

Toon Broeckman had zich aangesloten bij één der opgerichte verzetsgroepen. Bij die groep zaten ook Joop de Groot uit Soest, Dionysius Remiens en nog enkele anderen.

Van Swieten had Dio Remiens al eens ontmoet toen deze een motortje bij hem had gekocht. Ook zijn vrouw kende Remiens want die had bij haar zuster in de klas gezeten op de humanitaire school.

Al snel vroegen ze Van Swieten om hulp bij allerlei technische karweitjes, waaronder de reparatie van vuurwapens. Zo raakte hij betrokken bij het verzet.

Hun huis aan de Laarderweg bood regelmatig onderdak aan vrienden en kennissen uit het verzet, die een paar dagen van de straat af moesten. Tevens diende het huis als tijdelijke opslagplaats voor wapens, distributiepapieren en andere materialen die voor het oog van de bezetter verborgen moesten blijven. Als het materiaal overgebracht moest worden verzorgde hij dat. Zijn oudste dochter kan zich nog herinneren dat ze dan mee mocht, achterop. Als ze dan bij het adres kwamen waar het materiaal afgegeven moest worden, mocht ze niet mee naar binnen. Ze moest buiten blijven wachten tot haar vader weer terug kwam.

Intussen was op de Nieuweweg 22, achter het huis van de Van Swietens, de familie Backer komen wonen. Ze hadden hun huis in Rotterdam moeten verlaten omdat het door het bombardement vernield was. Herman Backer schreef en tekende de strip 'Tripje' voor het Rotterdamsch Nieuwsblad.

Tussen de beide families ontstond een goed en regelmatig contact. Backer bezat een pistool en Van Swieten was daarvan op de hoogte. Toen bleek dat de ondergrondse dringend om een wapen verlegen zat, vroeg en kreeg Van Swieten het pistool, maar niet nadat hij

plechtig had beloofd het vuurwapen nog diezelfde dag door te geven. Backer wilde niet dat Van Swieten en zijn gezin gevaar zouden lopen door het in het bezit hebben van dat wapen. Of het wapen nog diezelfde dag van eigenaar verwisselde is niet meer te achterhalen, maar het is zeker dat het op de juiste plaats is gekomen.

CORELLISTRAAT 6

Toon Broeckman en Dio Remiens waren nauw betrokken bij de activiteiten van de verzetsgroep CS-6 in Amsterdam. In Van Swieten hadden zij een toegewijde en vakbekwame medestander. De grote betekenis van hem voor het verzetswerk was zijn kennis van vuurwapens en springstoffen. Van deze kennis heeft CS-6 ruimschoots mogen profiteren. Ook een verzetsgroep in Blaricum heeft met hem samengewerkt bij het plegen van aanslagen tegen de Duitsers.

CS-6 was opgericht door een aantal Amsterdamse studenten, t.w.: Hans Katan, Leo Frijda en de broers Jan Karel en Gideon Willem Boissevain. Deze laatste twee woonden in de Corellistraat 6, waar de afkorting CS-6 van afgeleid werd.

De groep onderhield nauwe contacten met groepen die deel uitmaakten van de Communistische Partij van Nederland. Ook één van hun latere voormannen, de zenuwarts dr. Gerrit Kastein, was een communist. Toch was CS-6 geen onderdeel van de CPN, maar een op zichzelf staande verzetsgroep.

Ze pleegden sabotage, verzamelden militaire inlichtingen, plaatsten springladingen, vervalsten persoonsbewijzen en ondernamen pogingen om treinen te laten ontsporen. Toen eind 1942 dr. Gerrit Kastein zich bij

Hans Katan, lid van CS-6

hen aansloot, drong deze aan op het combineren van sabotage-activiteiten met aanslagen op bekende helpers van de vijand.

Op 5 februari 1943 schoot Jan Verleun van de groep CS-6, generaal Seyffardt neer. Dat gebeurde in Den Haag. Seyffardt was een gepensioneerde luitenant-generaal van het nederlandse leger. Hij noemde zich de 'Befehlshaber' van het Vrijwilligers Legioen en was één van de 'gemachtigden' van Mussert. Op 7 februari 1943 pleegde Kastein in Voorschoten een aanslag op mr. H. Reydon, de pas benoemde secretaris-generaal van volksvoorlichting en kunsten. Reydon raakte zwaar gewond.

Kastein pleegde deze aanslag met de revolver 12- HKE

Dr. Gerrit W. Kastein, lid van CS-6

die hij van Antoon van der Waals had gekregen. Laatstgenoemde was één van de grootste verraders die in Nederland gewerkt hebben tijdens de bezettingsjaren. Van der Waals was 'Vertrauens-Mann' (V-mann) van Joseph Schreieder. Deze Schreieder was Kriminaldirektor van de Sicherheitsdienst (SD) in Den Haag. Van der Waals gebruikte veelvuldig als dekmantel dat hij een uit Engeland afkomstige geheim agent was en wekte zo het vertrouwen. Vele tientallen mensen verloren door zijn verraad het leven.

Op 19 februari 1943 werd Kastein gearresteerd in Delft. Hij werd voor verhoor overgebracht naar het bureau van de SD op het Binnenhof in Den Haag. In een onbewaakt ogenblik pleegde

Dr. Gerrit W. Kastein ligt begraven op het Ereveld in Loenen op de Veluwe, plot A-113

hij zelfmoord door dwars door het raam van de tweede verdieping naar beneden te springen. Nog diezelfde dag is hij aan zijn verwondingen overleden in het ziekenhuis 'Zuidwal' in Den Haag.

Door zijn vrijwillig gekozen dood redde hij waarschijnlijk vele mensen het leven, want de verhoren van de SD waren berucht om hun wreedheid.

SABOTAGE AAN DE SPOORLIJNEN

Toen de Joden-deportaties uit Amsterdam begonnen werd een poging ondernomen om de spoorlijnen Amsterdam-Utrecht en Amsterdam-Amersfoort te saboteren. In het huis van Van Swieten werd een grote hoeveelheid springstof verstoppt die bij deze aanslagen nodig zou

zijn. Het was de bedoeling dat in de vroege ochtend van 15 maart 1943 een deel van de spoorlijn zou worden opgeblazen. Toon Broeckman sliep die nacht in het huis aan de Laarderweg. Rond half zes in de ochtend werd hij gewekt en ging op pad. Samen met nog enkele anderen ging hij naar het gedeelte van de spoorlijn dat tussen Hilversum en Bussum ligt, ter hoogte van de opslagplaats van de Nederlandse Spoorwegen, Crailo. Daar plaatsten ze de springstoffen. Ook op andere plaatsen langs de lijn Amsterdam-Amersfoort werden springladingen aangebracht.

Om sabotage van de spoorlijnen tegen te gaan, had de bezetter al eerder een verplichte 'railwacht' ingesteld. Die nacht waren een aantal werknemers van wegenbouwbedrijf Hoogenbirk verantwoordelijk voor het traject Hilversum-Bussum. Toen de springlading geplaatst was trokken de verzetsmensen zich terug. Toon Broeckman ontdekte echter dat er iets niet in orde was met de lont en keerde terug naar de spoorlijn. Daar angekommen zag hij de 'railwacht' en maakte zich uit de voeten. De aanslag mislukte.

Willem Hage, een broer van mevrouw Van Swieten, werkte ook bij Hoogenbirk. Op het werk hoorde hij de deelnemers aan de 'railwacht' praten over wat ze heel vroeg in de ochtend hadden gezien. Tot zijn schrik paste de beschrijving die zij gaven van één van de deelnemers aan de aanslag, bij Toon Broeckman.

Het opvallende tweed-hoedje dat Broeckman altijd droeg, zouden ze zo weer herkennen. Willem Hage ging zodra hij kans zag om weg te komen, regelrecht naar het huis van zijn zuster aan de Laarderweg. Zo snel mogelijk werd Toon Broeckman ingelicht en hem werd aangeraden de kleding die hij die ochtend had gedragen, te vernietigen.

Antoine Th. Broeckman

Ook de aanslag op de spoorlijn tussen Hilversum en Baarn mislukte.

SOEST

In Soest hadden de Broeckman en Remiens kennis gemaakt met ene meneer Pas. Het is niet duidelijk hoe de eerste ontmoeting tot stand is gekomen maar tijdens verhoren na de oorlog vertelde Pas dat hij Broeckman via

Remiens had leren kennen.

Pas vertelde tegen Broeckman, dat hij via zijn Duitse connecties aan wapens voor het verzet kon komen. Naar zijn zeggen kon hij in Loosdrecht wel een schuilplaats voor die wapens regelen. Het voorstel werd binnen de verzetsgroep besproken, maar men vertrouwde de zaak niet. Ze besloten eerst maar eens een kijkje te gaan nemen in het huis van Pas.

Ferdinand H.F. Pas woonde in een huis met de naam 'De Witte Burcht' aan de Soesterengweg 2-4 in Soest. Op 19 april 1943 vond de overval op 'De Witte Burcht' plaats. De overval werd uitgevoerd door o.a. Broeckman, Remiens en De Groot. Van Swieten verstreekte de nodige vuurwapens. Zelf mocht hij niet aan de overval deelnemen, want een vakman als Van

De "Witte Burcht" eind jaren tachtig in Soest

Swieten moest zo min mogelijk risico's lopen. Men vond een speciaal papier van de SD dat Pas veilig moest stellen bij een eventuele arrestatie door duitse instanties.

Toen Pas zich met dat gegeven geconfronteerd zag, vertelde hij hen dat hij dat papier bezat omdat hij een dubbelrol speelde; hij had zich een goede relatie verschaft bij de SD om de verzetsbeweging te helpen. Hij verzocht hen dringend om teruggave van dat papier. Dat gebeurde dan ook, maar niet nadat er een fotokopie van was gemaakt door ene Nicolaas J. de Graaft uit Laren.

In werkelijkheid speelde Pas de verradersrol. Tot zijn kennissenkring rekende hij o.a. Viebahn van de SD-Aussenstelle Amsterdam, Ros, Mollis, Kuiper en Van Egmond. Nederlandse handlangers van de SD in Amsterdam.

Op 3 juni 1943 werd dr. F.E. Posthuma door Jan Verleun neergeschoten. Posthuma was de 'gemachtigde' van Mussert voor landbouw en visserij.

Op 29 juni 1943 ging Toon Broeckman voor een ontmoeting met Pas, naar hotel-restaurant 'Trier' te Soestdijk. Pas had de hele verzetsgroep uitgenodigd, doch, vanwege de argwaan die ze nog steeds tegen Pas koesterden, ging Toon Broeckman alleen. Op het moment dat hij weer naar buiten stapte werd hij door de SD gearresteerd. De verrader Pas was van het voornemen van de SD om de groep te arresteren, vooraf op de hoogte gesteld.

Een dag later werd een ander lid van CS-6 gearresteerd. Weer was het Pas die de verradersrol speelde. Hij had met Walter Brandligt een ontmoeting afgesproken in het Zuid-Hollands koffiehuis, tegenover het

Centraal Station in Amsterdam. Opnieuw sloeg de SD toe.

Ook voor de bezetter bleef de figuur Pas een dubieus geval. Hun wantrouwen tegen hem werd zo groot dat ze besloten hem ook maar te arresteren.

'BIEN, IK BEN DE KLOS!'

Op 28 augustus 1943 werd in het gezin Van Swieten een zoon geboren. Enkele dagen later, op vrijdag 3 september, was Victor van Swieten 's morgens vroeg in de schuur achter het huis bezig. Iemand kwam een motortje ophalen en hij stond op het punt om zijn oudste dochter naar school te brengen. Vlakbij hun huis stopte een auto waaruit twee mannen stapten. Ze vroegen iemand die daar aan het werk was waar Van Swieten woonde. Aan de man, die met het motortje in de hand net achter het huis vandaan kwam, vroegen ze of Van Swieten thuis was. Zonder argwaan antwoordde de man: 'Ja, die is in de schuur.' Terwijl één van de mannen aan de voordeur klopte liep de ander snel achterom naar de schuur. In het huis bevonden zich op dat moment mevrouw Van Swieten, haar kinderen en de kraamverpleegster, zuster Nagtegaal. Even later kwam Van Swieten het huis binnen en zei tegen zijn vrouw: 'Bien, ik ben de klos!'

Van de twee mannen kreeg mevrouw Van Swieten te horen dat het alleen maar voor een verhoor was. Later bleek dat deze twee mannen Kuiper en Mollis waren, handlangers van de SD in Amsterdam.

Het huis werd niet doorzocht en dat was maar goed ook, want er bevond zich nog een doos met persoonsbewijzen, die Toon Broeckman in bewaring had gegeven. Ook hadden ze dan naar alle waarschijnlijkheid de schuilplaats voor

wapens ontdekt onder de drempel van de schuifdeuren tussen de voor- en achterkamer. Overigens was die op dat moment leeg. Zodra het mogelijk was werd een aantal mensen op de hoogte gebracht van de arrestatie van Van Swieten. De vader van mevrouw Van Swieten ontfermde zich over de doos met persoonsbewijzen en begroef deze op de hei achter het huis. Hij heeft dat grondig gedaan want de doos is nooit meer teruggevonden.

DE WETERINGSCHANS

Te 8.30 uur werd Van Swieten door de rechercheur Mollis aan het hoofdbureau van politie te Hilversum ter beschikking gesteld als verdachte van het voorhanden hebben van vuurwapens. Vanuit het politiebureau telefoneerde Van Swieten naar zijn bureu in Eemnes. De buurvrouw die de boodschap had

Mevrouw Van Swieten Amsterdam, datum postmerk.
schied van de familie

Ik bevind mij thans in de Duitse Afdeling van het Huis van Bewaring I, Kl. Gartmanplantsoen 14 te Amsterdam. Ik verzoek U, mij op Vrijdag tussen 9—12 en 2—5 uur schoon wasgoed te willen sturen, goed verpakt in een kussensloop en voorzien van mijn naam en celnummer. Levens- en Genotmiddelen mogen niet worden mede gegeven. Zeep, tandpasta en tandenborstel kan worden medegestuurd. Op Vrijdag kan het vuile wasgoed worden afgehaald. *Correspondentie is verboden.*

Wasgoed brengen: Vrijdag om de 14 dagen.
„ halen: Vrijdag volgende op het brengen.

SWIETEN V.
Naam en Voornamen.
Celnummer, *A 4/15.*

Het Huis van Bewaring is *niet aansprakelijk* voor weggeraakt wasgoed.

DE COMMANDANT

Het kaartje dat mevrouw Van Swieten ontving

aangenomen vertelde aan mevrouw Van Swieten dat haar man op het politiebureau in Hilversum werd vastgehouden en dat hij gevraagd had haar te vertellen dat hij niet meer terug zou komen.

Onmiddellijk ging ze naar Hilversum. Op het politiebureau keek de dienstdoende politieagent in het boek en vertelde haar dat haar man te 16.30 uur op transport was gesteld naar Amsterdam door rechercheur Kuiper en dat ze hem waarschijnlijk niet meer terug zou zien.

In Amsterdam deed ze navraag bij de SD in de Euterpestraat. Het enige antwoord op al haar vragen was: 'U krijgt wel bericht'.

Enkele dagen later ontving ze een kaartje waarop haar werd meegedeeld dat Van Swieten zich in de duitse afdeling van het huis van bewaring I aan het Kl. Gartmanplantsoen 14 in Amsterdam bevond. Dit was de berucht Weteringschans gevangenis. Hij zat daar opgesloten in cel A 2/15.

Intussen deed mevrouw Van Swieten al het mogelijke om in contact te komen met haar man. Ze nam zelfs een advocaat in de arm.

Op 1 oktober 1943 ging ze weer naar die advocaat toe. Maar opnieuw bereikte ze niets. Toen ze thuiskwam vertelde haar vader dat haar man ter dood was gebracht. Samen met achttien anderen, waaronder Frijda, Katan, Brandligt, Broeckman en Remiens. Diezelfde ochtend had het al op de voorpagina's van enkele kranten gestaan.

Het Nieuws van den Dag publiceerde op vrijdag 1 oktober 1943 het volgende bericht op haar voorpagina van de Stadseditie:

NEGENTIEN DOODVONNISSEN TE AMSTERDAM

Straf voor de moorden op generaal Seyffardt,
oud-minister Posthuma e.a.

Naar de Höhere SS- und Polizeiführer
Nordwest, mededeelt, heeft het
Polizeistandgericht Amsterdam den 30sten
September 1943 de volgende Nederlanders ter
dood veroordeeld:

- 1) den joodschen student in de medicijnen
L e o F r i j d a uit Amsterdam,
geb. 1 Augustus 1923 te Amsterdam;
- 2) den student in de biologie (halfjood)
H a n s K a t a n uit Amsterdam,
geb. 9 Augustus 1919 te Hilversum;
- 3) den student S a p e K u i p e r uit
Delft, geb. 3 Februari 1924 te Arnhem;
- 4) den natuurkundeleeraar
J o h a n n e s v a n M i e r l o uit
Nw. Amstel, geb. 21 October 1907 te Den
Helder;
- 5) den gymnastiekleeraar
H e n r i H. G e u l uit Amsterdam,
geb. 12 Mei 1916 te Blora op Java;
- 6) den student
J o h a n n e s K a l s h o v e n uit
Amsterdam, geb. 31 December 1922 te
Amsterdam;
- 7) den leerling der machinistenschool
L o u i s B o i s s e v a i n uit
Bussum, geb. 27 Juni 1922 te Arnhem;
- 8) den student
A n t o o n P l e y t e uit Delft, geb.
8 Juni 1917 te Amsterdam;
- 9) den kantoorbediende
G i d e o n B o i s s e v a i n uit
Amsterdam, geb. 6 Juni 1921 te Schiedam;
- 10) den werktuigkundige
J a n K a r e l B o i s s e v a i n
uit Amsterdam, geb. 24 Mei 1920 te
Schiedam;
- 11) den letterkundige
W a l t e r B r a n d l i g t uit

- Epe(Gelderland), geb. 14 Mei 1901 te Kampen;
- 12) den journalist
M a e r t e n v a n G i l s e uit Amsterdam, geb. 12 Juni 1916 te München;
  - 13) den pikeur
D i o n y s i u s R e m i e n s uit Amsterdam, geb. 6 September 1919 te Schoorl;
  - 14) den radiotechnicus
A n t o i n e Th. B r o e c k m a n uit Blaricum, geb. 18 Juli 1911 te Laren;
  - 15) P e t r u s P o o t e r s, zonder beroep uit Amsterdam, geb. 28 Augustus 1911 te Amsterdam;
  - 16) den student in de medicijnen
O l a f Th. T h o m s e n uit Amsterdam, geb. 17 December 1919 te Banstang (Ned. Indië);
  - 17) den kantoorbediende
A n t o n Th. K o r e m a n uit Amsterdam, geb. 15 December 1915 te Semarang op Java;
  - 18) den monteur
V i c t o r v a n S w i e t e n uit Eemnes, geb. 11 November 1906 te Rijswijk;
  - 19) den student in de medicijnen
J o h a n n R o e m e r uit Amsterdam, geb. 24 Februari 1921 te Amsterdam.

De doodvonnissen zijn na onderzoek van de gratiekwestie in de vroege ochtenduren van den 1sten October 1943 voltrokken.

Daarmede hebben de moorden op luitenant-generaal S e y f f a r d t, commandant van het vrijwilligerslegioen 'Nederland' en op oud-minister Posthuma en andere leidende persoonlijkheden in Nederland, een aantal spoorwegaanslagen en een aantal roofovervallen hun vergelding verkregen.

Een uitvoerig verslag over de handeling voor

het Polizeistandgericht Amsterdam, op 30 September 1943, zal nog volgen.

Na de executie mochten de nabestaanden enkele persoonlijke eigendommen ophalen, maar op de vraag waar haar man was begraven, kreeg mevrouw Van Swieten geen antwoord.

Rond Kerstmis 1943 ontving ze van de SD te Amsterdam de mededeling dat ze een afscheidsbrief van haar man kon afhalen aan de Euterpestraat.

EEN IN MEMORIAM VAN DE HEER H. BACKER

Direct na de arrestatie van Victor van Swieten waren een aantal kennissen door zijn vrouw gewaarschuwd. Ook de heer H. Backer behoorde daarbij. Hij was tenslotte één van de mensen geweest die aan Van Swieten een vuurwapen had gegeven. Voor hem en zijn vrouw werden het bange dagen.

Nog tijdens de oorlog schreef Backer een gedichtenbundel die in maart 1945 illegaal werd gedrukt en uitgegeven. Als pseudoniem gebruikte hij 'VINDEX'. Eén van de gedichten is opgedragen aan Victor van Swieten. Het was echter op dat moment nog niet raadzaam om de naam van Van Swieten aan het gedicht te binden, maar het geeft de gevoelens van angst en dankbaarheid heel goed weer:

IN MEMORIAM

Je hebt mij niet verraden,
Ik wachtte, dag en nacht.
Ik beefde, als ik stappen
Om 't huis te hooren dacht.

Het waren looden uren,
Die wogen op mijn hart.
Bij elk gerucht van buiten

Zat ik in schrik verstard.

Ik huiver bij 't herdenken,
hoe weinig 't heeft
gescheeld...

Een naam over je lippen
En 'k had je lot gedeeld.

Ik weet het, nooit vrijwillig
Zou je verrader zijn,
Maar nimmer zal ik laken
Wie zwicht door martelpijn.

Je werd, gelijk zoovelen,
Voor 't peloton gebracht.
Het daagde aan de kimmen...
Toen kwam voor jou de nacht.

Er naderden geen laarzen
Er kwam geen stramme klop.
Het leven ging weer verder,
Wij leefden langzaam op.

Je hebt mij niet verraden;
Het was een groot geschenk,
Dat ik, die nog moet zwijgen,
In dankbaarheid gedenk!

Eerbiedig en dankbaar opgedragen
aan hem, dien ik nog niet noemen
kan en die, door te zwijgen, mij
uit de klauwen van den beul hield.
Hijzelf viel ten offer aan de Nazi
moordenaars.

Kort na de arrestatie van Victor van Swieten
besloot de heer Backer, als dekmantel, enkele
duitse kinderen in huis te nemen. Ook de
directie van het Rotterdamsch Nieuwsblad,
werd in zijn besluit gekend. Korte tijd later
deden twee duitse meisjes, zusjes van elkaar,
hun intrede bij de familie Backer. De buurt

fluisterde: 'Zie je wel, hartstikke fout!'

DE REKENING GEPRESENTEERD

Toen in mei 1945 de bevrijdingsroes voorbij was, was het tijd om aan een aantal personen de rekening te presenteren.

ANTONIUS VAN DER WAALS. Hij werd op 11 oktober 1912 geboren te Rotterdam en werkte als V-mann voor Joseph Schreieder van de Sicherheits Dienst in Den Haag.

Van der Waals maakte op 13 april 1945 de bevrijding mee in Zuidlaren in Groningen. Op 19 april 1945 meldde hij zich bij de Canadese Field Security en begin juni 1945 werd hij naar Bonn overgebracht. Zag kans aan de aandacht van de Engelsen te ontsnappen en meldde zich bij de Russen in Berlijn.

Op 30 november 1945 zocht hij weer contact met de Engelse Field Security en werd door hen gearresteerd. Op 6 september 1946 werd hij naar Nederland teruggevoerd en in de gevangenis van Scheveningen opgesloten.

Op 7 mei 1948 werd hij door het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage, zitting houdende te Rotterdam, schuldig bevonden aan het bewezen verklaarde en veroordeeld tot de doodstraf.

Op 26 januari 1950 te 8 uur werd het vonnis voltrokken.

MAARTEN KUIPER. Hij werd op 30 november 1898 geboren te Den Haag en was gedurende de oorlogsjaren rechercheur te Amsterdam waar hij werkte voor de Sicherheits Dienst.

Na zijn arrestatie staat hij terecht voor het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam. De procureur-fiscaal, mr. Janssen, komt in zijn requisitoir tot de conclusie dat het dossier van Kuiper er een is van moord en doodslag en dat er slechts één straf op zijn plaats zou

zijn: de doodstraf!

Op 6 december 1947 werd Kuiper terzake van verraad en hulpverlening veroordeeld tot de doodstraf.

WOUTER C. MOLLIS. Hij werd op 16 augustus 1896 geboren te Hilversum en was gedurende de oorlogsjaren politieagent te Amsterdam waar hij werkte voor de Sicherheits Dienst.

In een proces-verbaal, gedateerd 22 mei 1946, verklaarde Mollis het volgende: 'Hij was in 1943, samen met Walther, Wehner, Günther Klein en Van Egmond naar Soest geweest. Bij Pas zou op 'De Witte Burcht' een overval hebben plaatsgevonden welke was gepleegd door Broeckman, Remiens en De Groot. Pas had verklaard dat de drie ook betrokken waren geweest bij overvallen op de spoorwegen en roofovervallen in het Gooi. Enige tijd later werd Broeckman aangehouden, kort nadat deze het Hotel-Restaurant 'Trier' had verlaten. Broeckman bleek in het bezit te zijn van een automatisch pistool.'

Mollis werd onder meer telastegelegd: 'Het aan de vijand overgeven van Victor A. van Swieten, gearresteerd in of omstreeks september 1943 te Eemnes en D. Remiens en Nel Hissink, gearresteerd omstreeks september 1943 te Abcoude.'

FERDINAND H.F. PAS. Hij werd geboren op 20 oktober 1910 te Amsterdam en bewoonde vanaf 1942 het huis 'De Witte Burcht', Soesterengweg 4 te Soest.

Na de oorlog werd hij gedetineerd in kamp Crailo in Laren.

Hij werd er van beschuldigd zodanige mededelingen gedaan te hebben dat de Sicherheits Dienst en de Sicherheits Polizei ter ore is gekomen:

- a. dat hij, verdachte, in verbinding stond met een ondergronds werker en saboteur,

Graf van Victor Alfred van Swieten op de erebegravingplaats te Bloemendaal

- b. geheten Broeckman en dat hij, verdachte, met Broeckman had afgesproken dat zij, op 29 juni 1943 elkander in Hotel Trier te Soestdijk zouden ontmoeten waardoor deze werd gearresteerd en op 1 October 1943 door den vijand werd gefusilleerd. Hij stond terecht voor het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam. De procureur-fiscaal eiste vijftien jaar gevangenisstraf tegen hem. Het werden slechts enkele jaren.

EREBEGRAAFPLAATS OVERVEEN

Na de bevrijding werden in de duinen bij Overveen de stoffelijke resten van vele gefusilleerde verzetsmensen gevonden, waaronder die van Victor Alfred van Swieten. Op 27 november 1945 vond de officiële

teraardebestelling plaats op de erebegraafplaats te Bloemendaal, naast en tussen de achttien verzetsmensen en vrienden, die samen met hem de hoogste prijs betaalden. De hoogste prijs voor wat zij als hun plicht beschouwden.

Jaap van der Woude

In onze serie: "Oude Eemnesser....."

geef ik vandaag het woord aan de heer M.M. (Marinus Maria) van der Zwaan, Meentweg 117. Meneer Van der Zwaan is geboren op 14 mei 1918 als zoon van Wilhelmina van Bekkum uit Hoogland en Gijsbertus van der Zwaan uit Eemnes. Rinus (mag ik zeggen) zal ons nueens precies vertellen wat er zich gedurende de

Rinus v.d. Zwaan en zijn vrouw Truus Giessen